Nieuwkoopse Aanpak stikstofcrisis

Initiatief van onderop:

- Ondernemers binnen en buiten de landbouw vinden elkaar
- de één heeft iets in handen, wat de ander nodig heeft
- dan ga je niet afpakken, maar handelen
- wij vragen u: overheid, maak dit mogelijk

Stikstof coöperatie

Een win-win-win….
voor ondernemers, door ondernemers met duurzaam handelingsperspectief om

- vergunningencrisis op te lossen voor de B.V. Nederland;
- biodiversiteitscrisis op te lossen voor de natuur;
- financieringscrisis op te lossen voor de landbouwsector.

U staat voor de keuze om VIJF MIJARD te gaan investeren in de landbouw om stikstof te reduceren

- Wat is de ideale verhouding tussen opkoop en innovatie?
- Wilt u dat deze investeren IN de landbouw blijft? Dan kiest u voor INnovatie
- Of wilt u dat dit geld voor het grootste deel met de boer meegaat naar buitenland, bejaardentehuis, belastingdienst?
- Deurnsche Peel en Mariapeel wijst uit: elke euro die wordt geïnvesteerd in innovatie levert 2,5 tot 9 keer zoveel stikstofreductie op als diezelfde euro geïnvesteerd wordt in opkoop.
- Als stikstofreductie een motor is, dan is de innovatie de brandstof en opkoop de olie.

Boeren rond Nieuwkoop vatten de koe bij de horens.
Ze brengen een gedurfde oplossing om stikstofemissie versneld te reduceren en zo

- ruimte creëren om te ondernemen
- natuurkwaliteit te verbeteren
- de vergunningencrisis op te lossen

Nieuwkoopse aanpak
De Nieuwkoopse aanpak is ontwikkeld door MELKVEEHOUDERS rond het Natura2000-gebied Nieuwkoopse plassen. De Nieuwkoopse aanpak stelt het reduceren via innovatie centraal, in plaats van het uitkopen van bedrijven (door overheid of 'gewoon' extern salderen). Wij vinden dat het investeren in stoppers een enorme gemiste kans zou zijn. Wij vinden dat je dat geld beter kan investeren om blijvers klaar te maken voor de toekomst (innovatie, emissiereductie, transitie, grondgebonden, kringloop). De boeren rond Nieuwkoop zien mogelijkheden om van de huidige stikstofcrisis – via innoveren, reduceren en verleasen/verkopen - een vliegwiel te maken om de benodigde innovatie en transitie te financieren (van bedreiging naar kans).

Investeringen IN de sector
Het huidige beleid van Rijk en provincies stelt echter (nog steeds) de stoppers centraal. Met de uitkoop van stoppers door overheid of via extern salderen investeer je niet of nauwelijks in de sector. Het geld verdwijnt met de stoppers mee het bejaardenhuis, de belastingdienst of naar het buitenland. Wij zijn ervan overtuigd, dat je veel beter dit geld kan gebruiken om de blijvers in staat te stellen om maximaal emissies te reduceren en te investeren in grondgebondenheid, biodiversiteit, etc. Nu is het moment - nu er zo veel geïnvesteerd gaat worden om stikstof te reduceren – om te zorgen dat dat geld optimaal besteed wordt om innovatie en transitie te financieren.

PAS-melders en knelgevallen
De Nieuwkoopse aanpak is niet alleen voor Nieuwkoop en/of alleen voor de boeren met een Wnb-vergunning. De aanpak werkt voor boeren in heel Nederland, ongeacht welke vergunning zij hebben. Doordat de Nieuwkoopse aanpak draait om het versneld vrijspelen van stikstof door innovatie, kunnen ook de PAS-melders en knelgevallen versneld van een NB-vergunning worden voorzien.

De aanpak
Kern van de aanpak is eerst reduceren en zo
1) stikstofruimte vrijspelen voor natuur (44%);
2) ontwikkelruimte vrijspelen (56%)

De ontwikkelruimte kan door de ondernemer vervolgens:
a. direct zelf worden benut voor uitbreiding binnen de eigen vergunningsruimte (intern salderen)
b. permanent verplaatst worden t.b.v. uitbreidingsbehoefte op een andere locatie (extern salderen)
c. tijdelijk beschikbaar gesteld worden voor een activiteit op een andere locatie (verleasen).

Drie vormen van extern salderen

<u>Romp: extern salderen na innovatie</u>
extern salderen met veehouders die stikstofruimte vrijspelen door innovatie is een mooie manier van extern salderen met ruime toepassingsmogelijkheden.

<u>Kop: verleasen na innovatie</u>
Verleasen is een bijzondere vorm van extern salderen, die een meer dan extern salderen na innovatie een vliegwiel/sneeuwbaleffect/kettingreactie van innovatie binnen de landbouw op gang brengt en vanuit milieuoogpunt ook de meeste reductie oplevert: direct 44% en op termijn – als sneeuwbal volledig is uitgerold 100% van de gereduceerde stikstof. Dit is dus een nog een mooiere en slimmere oplossing voor ondernemers die dit past. Daar moet nog wel iets slims voor geregeld worden om stikstofruimte veilig te kunnen parkeren. Dat wordt nu technische juridisch uitgezocht.

<u>Staart: extern salderen met stoppende veehouders</u>
Extern salderen door het opkopen / leasen van stoppende veehouderijen is de minst aantrekkelijke vorm van extern salderen, zowel gezien vanuit milieuwinst per geïnvesteerde euro als gezien vanuit

het toekomstperspectief/ de vitaliteit van de landbouw. Voor deze vorm van extern salderen, wil je dus als laatste kiezen. Daarom pleiten wij voor een extra drempel/ motiveringsplicht voor extern salderen / leasen met stoppende bedrijven met dierrechten. Op die manier wordt gestimuleerd om kop en romp te gebruiken en houden we de staart achterwege, tenzij het echt niet anders kan, omdat:

I. Bij leasen met stoppende veehouderijen de oude stal na de leaseperiode weer volledig in gebruik genomen kan worden en zo nagenoeg geen milieuwinst oplevert (slechts tijdelijk 30%) en een financiële prikkel geven om vernieuwingsinvesteringen / verduurzaming uit te stellen.
II. Bij opkoop van stoppende boeren het geld niet in de sector blijft, maar met de boer mee naar Bejaardenhuis, Belastingdienst of Buitenland vloeit. Het leidt tot vreemd geld in het gebied, onrust, verstoring van gebiedsprocessen, prijsopdrijving, druk op rode ontwikkelingen (zie bijgevoegde presentatie). Het kan het verschil betekenen tussen jonge boeren die investeren in een duurzame toekomst en jonge boeren die vertrekken en het perspectief en de vitaliteit van een polder die met hen vertrekt. Mocht dit niet aan de orde zijn en extern salderen helpt om een schuifpuzzel voor een vitale landbouw rond te krijgen, dan is er geen bezwaar tegen extern salderen. Sleutel is dus om de maatschappelijke kosten baten af te wegen bij een aanvraag tot extern salderen van een stoppend bedrijf. Draag het bij aan vitaliteit, dan kan het door. Doet het afbreuk aan vitaliteit, dan niet.

Prioritering: pak stikstofreductie bij de kop

Bij de kop beetpakken: kort, waar kort kan: verleasen. Dit geeft de grootste vermindering van depositie per geïnvesteerde euro door sneeuwbaleffect, te weten:
1. Slechts tijdelijke omzetting van groene naar grijze stikstof
2. Na leaseperiode zet 'zelfreiniging' binnen agrarische sector door, omdat duurzame bedrijven binnen de landbouw zich uitbreiden door overname productieruimte (grond/dieren) minder duurzame bedrijven).

Dan de romp: verkoop van depositieruimte, die door innovatie is vrijgespeeld. Hierbij wordt groene stikstof permanent omgezet in grijze stikstof, maar deze manier van extern salderen geeft nog steeds 2,5 tot 9 keer zo veel vermindering van depositie per geïnvesteerde euro

Venijn zit in de staart: opkoop van gehele bedrijven voor hun stikstofruimte als laatste optie, omdat dit duur is, risico geeft op prijsopdrijving en verrommeling in een gebied en zo de vitaliteit bedreigt. Bouw voor extern salderen een drempel in door een MKBA (maatschappelijke kosten-baten analyse) verplicht te stellen). In de MKBA wordt onderbouwd dat de weging tussen natuur, economie, sociaal-culturele aspecten positief uitvalt, rekening houdend met de regionale en lokale bijzonderheden. Hiermee wordt ook recht gedaan aan het Amendement van de leden Geurts en Harbers 35600-17

Beleidstrein op spoor innovatie zetten

Op dit moment gaan er allerlei deuren open voor de Nieuwkoopse aanpak en worden we overal met groot enthousiasme ontvangen, maar……..we zijn hier niet aan begonnen om sympathie te oogsten. Wij - de initiatiefnemers vanuit Nieuwkoop - zijn er van overtuigd, dat de Nieuwkoopse aanpak niet alleen een serieus alternatief is voor de aanpak van de stikstofcrisis. We zijn er van overtuigd, dat het een véél beter perspectief biedt voor boer, natuur en B.V. Nederland dan het huidig spoor van inperken en opkopen. De trein van LNV rijdt nog steeds op een spoor dat doodloopt voor de landbouw. Wij zijn op zoek naar mensen die het lef hebben om achter de Nieuwkoopse aanpak te gaan staan en ons willen helpen om de Nieuwkoopse aanpak op het hoofdspoor te zetten.

Scheiden van mest en Urine
De Nieuwkoopse boeren zijn er van overtuigd, dat het scheiden van mest en urine de toekomst heeft. Dat kan door technieken in de gierkelder (kraken of raffineren van mest), maar beter nog is om de mest en urine direct na uitscheiding te scheiden.

Innovatie stimuleren
Er zijn nog meer een paar systemen op de markt, die uitgaan van het zo snel en goed mogelijk scheiden van mest en urine. Dit omdat de huidige regels een boer niet verleiden om tot maximale reductie te komen, maar hem er toe aanzetten om tussenstapjes te maken naar vloeren die net onder de vastgestelde emissiefactor zitten. Vanuit Nieuwkoop zijn we met LNV, provincie Zuid-Holland en provincie Utrecht in gesprek over een pilottraject als vervolg op de Proeftuin Veenweiden om boeren te ondersteunen om zo veel en zo snel mogelijk te reduceren door techniek én management. Ambitie is om uit te komen op een emissiefactor van 4 kg/dier/jaar (70% reductie ten opzichte van 'niets' doen = emissiefactor 13 kg/dier/jaar. Ook onderzoeken we of het mogelijk s het testen en doorontwikkelen van maatregelenpakketten en stalsystemen te versnellen, zodat deze zo snel mogelijk in de RAV-lijsten opgenomen kunnen worden en breed in de markt gezet kunnen worden.

Samenvattend
1. Uitkoop is erg duur en effect op verlaging stikstofdepositie op natuur van die paar bedrijven is relatief klein.

2. Ons plan: motiveer boeren om te innoveren en reduceren en laat partijen die stikstof nodig hebben hiervoor betalen. Met dit geld, kan de boer zijn innovatie betalen. Zo speel je de stikstof vrij die nu 'vastzit' in verouderde stallen.

3. Verplichte, wettelijke weg tot reduceren klinkt stevig, maar ijlt in de praktijk behoorlijk na op wat overheid wil. Dit omdat de verplichte reductie pas geldt bij nieuwbouw. En dan gaat een ondernemer net op of onder de lijn zitten die verplicht is, maar hij wordt niet gestimuleerd om maximaal te innoveren en reduceren. Naast wetgeving "stok aan de achterkant", heb je stimulering nodig "wortel aan de voorkant" om ondernemer te verleiden om maximaal te innoveren en reduceren.

4. In ons plan wordt bijna de helft (44%) van de reductie afgedragen voor natuur (is weg en blijft weg). De rest van de productierechten blijft bij de boer en die kan vervolgens kiezen wat hij daarmee doet: inzetten om uit te breiden, eerste tijdelijk aan een ander beschikbaar stellen (verleasen) om later uit te breiden (te realiseren binnen 25 jaar), of verkopen.

5. Het later kunnen uitbreiden klinkt spannend….neemt stikstof dan niet toe? Nee, want het aantal dieren in Nederland kan niet toenemen (fosfaatrechten, dierrechten). Dus bij uitbreiding van een bedrijf, dat laag in emissie zit, wordt een bedrijf dat doorgaans hoog (want verouderd) in emissie zit 'opgegeten'. Hierdoor neemt zowel de totale emissie in Nederland, als de gemiddelde emissie per dier steeds verder af, naarmate het lukt om te stimuleren dat de meest innovatieve en milieu efficiënte boeren uitbreiden (sneeuwbaleffect). Aanvullend wil je dat bedrijven die uitbreiden, liever van een Natura 2000-gebied af verplaatsen (neemt depositie af), dan er naartoe (neemt depositie toe). Het risico, dat bedrijven vrijwillig in de richting van een Natura 2000-gebied verplaatsen is ongeveer even groot als het risico dat een gemiddeld mens vrijwillig een brandend gebouw in loopt….dus niet héél groot.

Bijlage 1: Coöperatie Boeren met Perspectief UA

De coöperatie Boeren met Perspectief UA (‘roepnaam’ stikstofcoöperatie) is een initiatief van de Boeren uit de omgeving Nieuwkoopse Plassen. Wij vonden elkaar in de overtuiging liever onderdeel van een oplossing dan van een probleem. Samen ontwikkelden we een (eigen)zinnige aanpak voor de stikstofcrisis. Door elkaar de helpende hand te bieden gaan we de stikstofcrisis te lijf en lossen we de vergunningencrisis op voor de B.V. Nederland, de biodiversiteitscrisis voor de natuur en de financieringscrisis voor de landbouwsector. Een win-win-win voor ondernemers, door ondernemers met een duurzaam toekomstperspectief. Doet u mee?

secretariaat@boerenmetperspectief.nl
info@stikstofcoöperatie.nl

www.stikstofcooperatie.nl

Bijlage 2: innovatieve systemen

De ambitie van de boeren in Nieuwkoop is om door een combinatie van techniek en management (voeren, beweiden, aanwenden van mest) uit te komen op een emissiefactor van 4 kg/dier/jaar (70% reductie ten opzichte van 'niets' doen = emissiefactor 13 kg/dier/jaar. Belangrijk punt is daarbij is dat het gaat om de juiste combinatie van de techniek en management.

Er zijn systemen, zoals:

- een betonvloer onder een hoek, zodat de urine er zo snel mogelijk afloopt en apart opgevangen wordt;
- een systeem met een zandlaag, waar je de mestflatten mechanisch van het zand scheid en de urine via het zand wordt afgevoerd en apart wordt opgeslagen
- verschillende systeem waar de mest op de vloer blijft liggen en wordt afgeschoven en de urine doorlaat.

Bijgaand filmpje laat zien hoe systemen voor scheiden van mest en urine werken.
https://youtu.be/OofILAPEmPs

Op de ZLTO site staat een overzicht van systemen die net wel/ net niet op de markt zijn.
https://www.zlto.nl/toekomstbestendigestallen/melkvee

Bijlage 3: Vereenvoudigd rekenvoorbeeld Nieuwkoop

Investering opkoop
bedrijf: 100 koeien, 40 ha.
Stikstof: 100 koeien x 13 kg = 1300 kg
Kosten: aanschaf 5 miljoen, restwaarde 2 miljoen = 3 miljoen.
Kosten per kilo € 2.307,-

Investering innovatie
Budget innovatie: 3 miljoen
Investering in innovatie: € 300.000 a € 500.000 per bedrijf*
Aantal bedrijven: 3 miljoen / € 300.000 a € 500.000 = 10 tot 6.
Stikstof voor innovatie: 100 koeien x 13 kg = 1300 kg
Stikstof na innovatie: 100 koeien x 4,5 kg = 450 kg
Verschil = 850 kg per bedrijf
Verschil totaal = 5.100 tot 8.500 kg
Kosten per kilo = € 588 tot € 353/kg

Verhouding opkoop versus innovatie: 4 tot 6,5

* kies je hier voor een groter bandbreedte tot € 800.000 (volledig nieuwe stal op basis scheiding mest en urine), dan kom je op 3,75 bedrijven en 3188 kg = € 941/kg

Nieuwkoopse plassen
Depositie totaal = 1350 mol/ha/jr
Aandeel landbouw totaal = 45%
Daarvan komt circa 45% uit de boeren in de 10 km zone, waarvan 9% uit de 1 km zone.
Aandeel landbouw in de 10 km zone = 275 mol/ha/jr, circa 20% van de totale depositie.
Aandeel landbouw in de 1 km zone = 55 mol/ha/jr, circa 4% van de totale depositie.

Binnen de 1 km zone liggen zo'n 60 bedrijven, binnen 5 km al zo'n 250 bedrijven.

Investering in opkoop
Zuid-Holland krijgt via het Rijk slechts geld voor het opkopen van max drie tot vijf bedrijven. Dat betekent, dat er vanuit opkoop geredeneerd, eigenlijk nooit een bedrijf buiten de 1 km zone in aanmerking komt en zeer waarschijnlijk niet eens buiten de 0,5 km. Ook via deze denklijn wordt duidelijk, dat investeren in innovatie veel meer massa gemaakt kan worden dan via opkoop.

De circa 60 boeren in de 1 km zone staan voor 55 mol/ha/jr. Dat is gemiddeld 0,9 mol per bedrijf over de stikstofgevoelige habitats van de Nieuwkoopse plassen in totaal. In praktijk zal op de dichtstbijzijnde hexagonen een veel hogere depositie zijn, dan de verst gelegen hexagonen. Verschil kan wel zo groot zijn als 100 mol/ha/jr op het dichtstbijzijnde tot 0,5 mol op het meest ver afgelegen stikstofgevoelige hexagoon.

Stel dat je vijf bedrijven koopt die je perfect spreidt, dan levert dat een reductie op van gemiddeld 4,5 mol voor de stikstofgevoelige hexagonen binnen de Nieuwkoopse plassen. Kosten € 15 miljoen.

Investering in innovatie
Stel dat je € 15 miljoen steekt in innovatie voor € 300.000 tot € 800.000 per bedrijf, dan kan je daarmee 18 tot 50 bedrijven overzetten op een duurzaam stal-/management op basis scheiden mest

en urine. Stel dat je een reductie van gemiddeld 65% per bedrijf behaald, dan kan je daarmee in totaal maximaal 30 mol en minimaal 11 mol aan reductie realiseren.

In het Nieuwkoopse model, is de financiering voor de innovatie opgebouwd uit drie delen: boer, overheid, marktpartij die (tijdelijk) stikstof nodig heeft.

Financiering vanuit leasecontract reductie (bovenwettelijk)

Financiering vanuit innovatie subsidie (bovenwettelijk)

Financiering vanuit verdienmodel melken (wettelijk deel)

Dus stel dat je bij 100% overheidsfinanciering 18 tot 50 bedrijven binnen de 1 km zone een reductie van gemiddeld 65% kan realiseren, dan levert dit minimaal 2,4 tot maximaal 6,7 keer zo veel stikstofreductie op als je via opkoop van bedrijven binnen de 1 km zone aan reductie op de Nieuwkoopse plassen kan realiseren. Naarmate 'de markt' een groter aandeel betaalt van de kosten innovatie dan neemt de impact van de investering op de stikstofreductie navenant toe. Dus in dit voorbeeld levert bij 50% financiering van de innovatie vanuit de markt dezelfde euro die de overheid beschikbaar heeft voor stikstofreductie al weer minimaal 4,8 tot maximaal 13,4 keer zo veel stikstofreductie op dan bij investering in opkoop.

Nabijheidseffect

Naarmate het gebied groter wordt, wordt het effect kleiner. Binnen de 1 km zone levert 1 kg reductie 6 tot 8 zoveel depositiewinst op. Binnen de 10 km zone levert 1kg reductie 1 tot 6 zoveel depositiewinst op (zie Proeftuin Veenweiden).

Om toch een beeld te schetsen van het effect van innovatie in een groter gebied:

- Stel dat door versnelling van innovatie en reductie binnen de 10 km zone de helft van de boeren innoveert en reduceert tot gemiddeld 65%, dan levert dat een daling van de depositie op de Nieuwkoopse plassen op van 90 mol/ha/jr.
- Als het vliegwiel van innovatie en reductie doorgaat tot om termijn alle boeren tot 70% reductie zijn gekomen (ten opzichte van niets doen) dan gaat het om een reductie van in totaal circa 190 mol.